

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет іноземних мов

Кафедра французької філології

Силабус навчальної дисципліни

ПОЕТИКА І ТИПОЛОГІЯ ІДЕНТИЧНОСТІ В ЛІТЕРАТУРІ

Рівень вищої освіти – *третій (освітньо-науковий)*

Освітня програма: «Філологія»

Спеціальність 035 Філологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Поетика і типологія ідентичності в літературі
Викладач (-і)	Бігун Ольга Альбертівна
Контактний телефон викладача	+38034 252 08 43
Е-mail викладача	olga.bigun@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний / Заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pro .
Консультації	Згідно з розкладом консультацій
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Вибіркова навчальна дисципліна «Поетика і типологія ідентичності в літературі» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії спеціальності 035 «Філологія». Предметом вивчення навчальної дисципліни є феномен ідентичності (ідентичність транскультурна, національна, етнічна, соціальна, громадянська, гендерна, психологічна, постколоніальна, постмодерна, особистісна, ідентичність у художній прозі, ліриці, в мемуаристиці й літературній критиці, поетика й типологія ідентичностей, методика й методологія дослідження ідентичності) в літературі. Теоретико-методологічними підходами до вивчення проблем ідентичності є принципи культурологічних досліджень, літературної антропології, постколоніалізму, мультикультуралізму, гендерних студій у перехресному контексті культурно-історичних, суспільно-політичних дискурсів.</p> <p>Підсумковий контроль – залік.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Навчальна дисципліна «Поетика і типологія ідентичності в літературі» знайомить із розвитком сучасних наукових концепцій, понять, методів і технологій вивчення поліаспектного феномену ідентичності в літературних творах та авторських проєкціях на художній текст.</p> <p>Завдання навчальної дисципліни: ознайомити з методикою й методологією дослідження ідентичності в гуманітаристиці; вільно оперувати основними термінами й положеннями поезики і типології в літературознавстві; розрізняти вияви етно-національної ідентичності як культурної специфіки, ментального самовизначення, автопортрету певного народу як колективного прояву людства у художніх текстах; розрізняти особистісну/соціальну ідентичність та способи її відтворення в літературі; з'ясувати основи гендерної ідентичності та конкретизувати основні ідеї наративного підходу до вивчення ідентичності в літературі; окреслити поняття гібридної ідентичності в умовах сучасних глобалізаційних процесів; напрацювати вміння застосовувати дослідження з питань ідентичності до вирішення сучасних філологічних проблем.</p>	
4. Програмні компетентності	
<p>ЗК-1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, генерування нових ідей;</p> <p>ЗК-2 Здатність до пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації з різних джерел;</p> <p>ФК-2 Здатність збирати дані для філологічного дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх;</p> <p>ФК-3 Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів;</p>	
5. Програмні результати навчання	
<p>ПР-1 На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання;</p>	

<p>ПР-2 Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження;</p> <p>ПР-3 Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію;</p> <p>ПР-4 Обирати адекватну предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології;</p> <p>ПР-9 Ефективно спілкуватися і взаємодіяти в науковому просторі, зокрема й міжнародному, для розв'язання різноманітних фахових вузькоспеціальних і загальних завдань у галузі філології та міждисциплінарних досліджень.</p>			
6. Організація навчання			
Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
лекції		20	
семінарські заняття		10	
самостійна робота		60	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язковий / вибірковий
1	035 Філологія	2	Вибірковий
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		кількість год.	
		лекції	заняття
			сам. роб.
<p>Тема 1. Поліаспектний феномен ідентичності в гуманітаристиці. Ідентичність: зміст поняття. Історія поняття «ідентичність»: онтологічний та антропологічний дискурс. Ідентичність особистості у міждисциплінарному закрої. Ідентичність у сучасному МакСвіті (за Б. Барбером), світі “глобального культурного супермаркету” (Г. Метюз). Ідентичність крізь призму літературознавства.</p>		4	2
<p>Тема 2. Дискурсивна природа ідентичності. Багаторівневість ідентичності. Дискурси/модуси/конструкти ідентичності: позитивна і негативна ідентичність (Е. Еріксон); досягнена ідентичність, мораторій, дифузія, наслідувальна ідентичність; усвідомлена та неусвідомлена ідентичність; актуальна і віртуальна; реальна, ідеальна, негативна та пропонована ідентичність; особистісна і соціальна, психофізіологічна, соціальна, особистісна; емпатична та ролемодельюча; латентна та явна ідентичність; зріла ідентичність та ідентичність у стані кризи; локалізована ідентичність і розщеплена ідентичність.</p>		2	2
<p>Тема 3. Ідентичність та ідентифікація. Ідентичність як результат, ідентифікація – як процес постійного вибору, як один із прикладів пристосування, прийняття норм, традиційних установок. Варіанти визначення ідентифікації, які виникли дещо раніше і продовжують розроблятися на сучасному етапі: ідентифікація трактується як один із механізмів</p>		2	2

міжособистісного сприймання; ідентифікація як центральний елемент самосвідомості, пов'язаний із відповіддю на запитання "Хто я?", з фіксацією свого становища в системі суспільних відносин; ідентифікація як показник рівня розвитку групи			
Тема 4. Особистісна ідентичність: проблеми самоідентифікації автора/персонажа. Особистісне самовизначення. Архетипні ідентифікаційні стратегії: Батько/Матір, Дитина/Сирота, Дім, Дорога. Я та Інший як невід'ємні та обов'язкові компоненти ідентичності. Розуміння ідентичності через Іншого. Іншість як Інший-комунікативний партнер, Інший-чужий, сторонній, загрозливий, Інший-внутрішній, Інший-у-мені, Я-як-Інший-для-себе. Розхитування особистісного через деконструкцію зовнішніх (суспільних) чинників.	4	1	5
Тема 5. Особистісна ідентичність та самоідентифікація у художньому тексті. Ідентичність як процес індивідуального розвитку, результат психологічних процесів самоусвідомлення, соціалізації, ідентифікації, особистісної інтеграції тощо. Форми ідентифікації та самоідентифікації в мистецтві. Художньо-образні форми мистецької ідентифікації (метафора, алегорія, знак, символ, архетип, сигнатура та інші «топоси» асоціативно-поетичного мислення).	2	1	5
Тема 6. Національна ідентичність. Колективна ідентичність/ індивідуальна ідентичність. Дефініція національної ідентичності. Етнічна ідентичність як результат процесу емоційно-когнітивного самоототожнення суб'єкта з певною етнічною спільнотою, що виражене в почутті спільності з членами цієї групи і сприйнятті як цінностей її основних характеристик. Основні виміри національної свідомості.	2	2	10
Тема 7. Гендерна ідентичність. Гендерна ідентичність як одна з найістотніших соціально-рольових ідентичностей особистості. Дискурси гендерної ідентичності. Основні характеристики гендерної ідентичності: засвоєння особистістю гендерних ролей. Сучасні трансформації гендерних ролей, зниження рівня гендерно-рольової диференціації та формування андрогінного типу гендерної ідентичності. Теорії жіночого письма і феміністична критика.. Дослідження маскулінності (masculinity studies). Категорія маскулінності в літературознавстві. Квір-теорії в сучасних гендерних дослідженнях літератури.	2		10
Тема 8. Наративна ідентичність. Феномен наративної ідентичності. Концепція “наративної ідентичності особистості” П. Рікера й творчі здобутки сучасної наратології. Концепт наративної ідентичності особистості у сучасній французькій філософії (В. Декомб).	2		10
ЗАГ.:	20	10	60

7. Система оцінювання навчальної дисципліни	
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти, що регламентовані в університеті. Загальна максимальна сума балів, яка виставляється за курс, становить 100 балів і є сумою балів за виконання практичних завдань, тестувань, контролю самостійної роботи. Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється за курс, становить 100 балів, яка є сумою балів за виконання практичних завдань, підсумкове тестування, самостійну роботу. В межах курсу передбачені консультації викладача (перескладання пропущених тем, виконання індивідуальних та самостійних завдань).
Вимоги до письмових робіт	Програмою курсу передбачена письмова контрольна робота як контроль самостійної роботи аспіранта із максимальною оцінкою 20 балів. Письмове тестування проводиться на платформі d-learn, яке охоплює від 20 до 50 завдань.
Практичні заняття	Оцінюється відвідуваність 5 занять упродовж семестру за 5-бальною шкалою. Максимальна кількість 50 балів розраховується як середнє арифметичне усіх занять з ваговим коефіцієнтом 10.
Підсумковий контроль	Форма підсумкового контролю – залік у формі підсумкової контрольної роботи: тестові завдання, які охоплюють матеріал курсу. Максимальна кількість балів за залік – 30 балів.
8. Політика навчальної дисципліни	
<p>Курс викладається українською мовою.</p> <p>Максимальна сума балів, яка присвоюється аспірантові за курс, становить 100 балів, яка є сумою балів за виконання практичних завдань (50 балів), підсумкового тестування (30 балів) і контролю самостійної роботи (20 балів).</p> <p>Відвідування занять: При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), пропуски та спізнення без поважної причини, що передбачено Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Здобувачі освіти мають можливість відпрацювати заняття, які було пропущено з поважних причин, а також отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до семінарських занять і письмових робіт, на консультаціях викладача згідно графіка.</p> <p>Порядок перезарахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження відповідних курсів на платформах Coursera, Udemy, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf</p> <p>Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за покликанням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/</p> <p>Наприкінці курсу аспіранти мають можливість надати відгуки та пропозиції щодо якості викладання дисципліни на сайті http://www.d-learn.pro.</p>	

Повторне вивчення дисципліни: Здобувач освіти, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляется на проходження курсу вдруге відповідно до «Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS» або відраховується з навчального закладу.

9. Рекомендована література

1. Агеєва В. Жіночий простір: феміністичний дискурс українського модернізму: монографія. Київ: Факт, 2003. 320 с.
2. Баррі П. Вступ до теорії: літературознавство та культурологія / пер. з англ. О. Погиначко; наук. ред. Р. Семків. К.: Смолоскип, 2008. 360 с.
3. Бігун О. А. Byzantinum: Pro et Contra (Амбівалентність візантійства у творчості Тараса Шевченка). Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. 440 с.
4. Гібернау М. Ідентичність націй. Київ: Темпора, 2012. 303 с.
5. Іванишин П. В. Національний спосіб розуміння в поезії Т. Шевченка, Є. Маланюка, Л. Костенко. Київ: Академвидав, 2008. 392 с.
6. Ідентичність: текстуальні виміри: колективна монографія / за ред. О. Бігун. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2021. 310 с.
7. Козловець М. А. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 558 с.
8. Куцепал С. Ідентичність модерна і постмодерна // Філософські обрії. 2007. №17. С. 3–15.
9. Личковах В. Мистецька самоідентифікація в художній творчості. Наукові записки. Серія «Культурологія». 2011. Вип. 7. С.127-134.
10. Лях В. В. Свобода і пошук нових форм ідентичності в добу глобалізації. Мультиверсум. Філософський альманах. 2006. Вип. 57. К.: Український центр духовної культури. С. 3-19.
11. Маєвська О. Т. Концепція особистісної ідентичності в романній прозі Мігеля де Унамуно: автореф. дис....канд. філол.наук: 10.01.04 / Чорноморський національний університет імені Петра Могили. Миколаїв, 2019. 20 с.
12. Міллер О. М. Модуси ідентичності в художній прозі Мистецького Українського Руху: дис. ... канд. філол. наук: 10.01.06 / Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2018. 239 с.
13. Павличко С. Теорія літератури / упоряд. В. Агеєва, Б. Кравченко. Київ: Основи, 2009. 679 с.
14. Поліщук Я. О. Література як геокультурний проект: монографія. Київ: Академвидав, 2008. 304 с.
15. Рікер П. Сам як інший. Київ: Дух і літера, 2000. 450 с.
16. Серажим К.С. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія архітектоніка, варіативність: монографія. Київ: Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2002. 392 с.
17. Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М. Зубрицької. Львів: Літопис, 1996. 832 с.
18. Сміт Е. Д. Національна ідентичність / Е. Д. Сміт ; пер. з англ. П. Тарашука. К.: Основи, 1994. 224 с.
19. Ткачук О. М. Наратологічний словник. Тернопіль: Астон, 2002. 173 с.
20. Bal M. Narratology: Introduction to the Theory of Narrative. Toronto & Buffalo: University of Toronto Press. 1997. 254 p.
21. Castells M. The Power of Identity, The Information Age: Economy, Society and Culture. Oxford: Wiley-Blackwell, 2010. Vol. II. 584 p.
22. Erikson E. H. Identity: Youth and Crisis. New York: W.W. Norton & Co, 1968. 336 p.
23. Genette G. Narrative Discourse. An Essay on Method. Trans. by Jane E. Lewis. New

York: Cornell University Press, 1983. 322 p.

24. Gleason P. Identifying Identity: A Semantic History. *Journal of American History*. 1983. Vol. 69. Issue 4. P. 910–931.

25. Knellwolf C. *The History of Feminist Criticism*. Cambridge: Cambridge University Press, 1972. 168 p

Викладач _____ проф. **Бігун О.А.**